

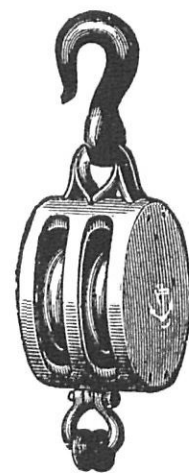
La municipalització de la cultura

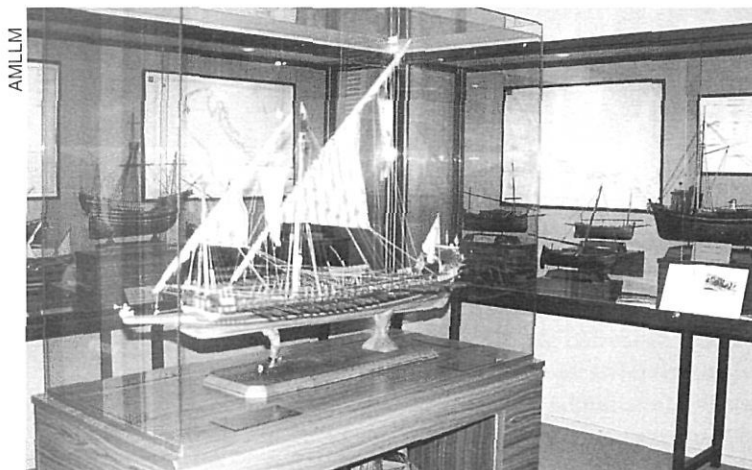
Quinze anys separen la creació del Consell Assessor de Cultura de l'Ajuntament de Lloret de Mar de la futura Taula sectorial de cultura de l'Institut Municipal de Promoció de la Ciutat d'Olot. Aquest període de temps és prou important per reflexionar sobre el fet cultural a comarques i fer una valoració de qui són, de quants són, de què han fet i cap on van les estratègies municipals en polítiques culturals.

Abans de tot, caldria recordar, que els ajuntaments democràtics van agafar les regnes en matèria cultural a principi dels anys vuitanta quan van canalitzar un moviment associacionista que havia emergit amb força a la segona meitat dels anys setanta, després de quaranta anys d'ostracisme. Aquesta etapa de dirigisme municipal va coincidir amb una època d'eufòria econòmica que semblava que havia de durar permanentment. No obstant això, una dècada més tard, les arqués públiques es van anar assecant, ja no hi havia prou diners per satisfer tothom, i els ajuntaments es van veure abocats a obrir nous camins i passar del dirigisme municipal a la cooperació i l'intercanvi. Actualment les macrolínies imperants en l'àmbit cultural han de passar per dissenys de polítiques i estratègies culturals tant a les ciutats com als municipis petits i mitjans. Uns dissenys que han de tenir com a precedents l'anàlisi de la realitat cultural del lloc estudiat i el seu entorn i l'estudi de les necessitats dels seus administrats per tal de construir el futur més adequat i personalitzat per a la seva vila. Aquestes macrolínies, per ser efectives, necessiten d'eines dinàmiques, transformadores, que s'han d'anar adequant als canvis socials i econòmics del seu entorn i que involucrin tots els sectors i tots els agents, tant públics com privats.

Ara bé, els Consells de Cultura que hi ha actualment en els pobles petits i mitjans de les comarques de Girona responen a les noves directrius esbossades per la nova gestió cultural municipal? Al llarg d'aquest reportatge expliquem per ordre cronològic les experiències dels Consells de Cultura de Blanes, Llançà, Lloret de Mar, Olot i Ripoll. De fet aquests ens de cultura (excepte el d'Olot) són majoritàriament entitats coordinadores i instruments consensuadors de programacions que pensen poc en projectes globalitzadors. Són instruments de debat i de reflexió on hi tenen cabuda ciutadans i representants d'associacions i des d'on es poden realitzar propostes que responen a la creativitat i a la tenacitat dels seus impulsors, i no a un pas endavant cap a l'assoliment d'un objectiu basat en l'estudi, l'anàlisi i la planificació. Aquestes figures (excepte la d'Olot) són ens estrictament municipals, purament consultius i essencialment assessors. Per què recalco aquests tres punts, doncs perquè crec que és difícil que hi hagi una vertadera implicació dels ciutadans en un projecte essencialment municipal quan l'únic que es demana a l'administrat és la seva opinió, i en canvi no es presenta, o no es debat, un projecte que permeti al ciutadà implicar-se en la construcció del futur cultural del seu entorn més immediat. Certament és un fet legalment provat que «l'ajuntament és la representació de tots» (?) però no dubtareu també a assentir que moltes vegades els desigs dels ciutadans no coincideixen amb la voluntat de l'administració pública.

De totes maneres el paper que juguen aquests Consells de Cultura a la seva població va paral·lel a la mateixa idiosincràsia, històrica, cultural i associativa de què són hereus. Hi ha casos particulars com el de Blanes i el de Lloret de Mar que han

La casa Garriga
de Lloret de Mar

patit un creixement demogràfic extremadament brusc que els ha abocat a l'absorció d'una gran massa d'immigrants que aportaven uns elements culturals diametralment oposats a la ciutat que els acollia. Evidentment aquest fet ha hipotecat la gestió cultural dels municipis que durant molts anys han hagut de prioritzar les actuacions destinades a cobrir les necessitats més bàsiques d'una població en augment constant. Aquest fet ha repercutit en aquestes poblacions de forma molt greu atès que tot i tenir un cens demogràfic

important tenen escasses infraestructures culturals (pocs locals d'exposicions, museus i centres culturals) i una migrada consciència associativa. Cal recordar que una població important com Lloret de Mar (disset mil habitants) encara no té museu municipal, i Blanes (vint-i-vuit mil habitants) no té ni museu ni teatre municipals. Tanmateix encara hem d'afegir un nou fenomen de distorsió en l'equilibri cultural: l'espectador cultural de cap de setmana. Un potencial espectador d'activitats culturals que difícilment s'implica tant en la seva gestió com en la seva promoció.

Un cas totalment oposat és el d'Olot. Aquesta capital comarcal té una important tradició associativa, rica i variada, avesada a programar i actuar al marge de les directrius municipals. Olot intenta dissenyar la ciutat del futur i es planteja quina és la política cultural que necessita. En aquests moments Olot està elaborant el mapa cultural que mostrarà amb xifres la realitat cultural olotina. Un cop sabuts els resultats del mapa cultural es programarà una jornada de reflexió i debat, de la qual haurà de sortir una taula sectorial on hi estaran implicats els agents públics i privats que hauran de portar a terme projectes puntuals escollits pels mateixos olotins.

De totes maneres la majoria dels ajuntaments són conscients que en aquests moments s'ha de concebre la paraula cultura amb una mentalitat molt oberta i que dins aquest concepte s'hi han d'afegir paraules com màrqueting i comunicació i que s'ha d'aconseguir la implicació de tots els ciutadans. D'acord amb aquesta línia, per posar tan sols un exemple, l'Ajuntament de Lloret de Mar ha aconseguit involucrar alguns dels comerços de la ciutat en una idea curiosa: els establiments comercials compren un nombre determinat d'entrades d'espectacles que es fan al teatre de la ciutat. És una iniciativa en la qual tots hi guanyen: el teatre s'omple i les empreses es fan publicitat.

Lloret de Mar

El deganat dels Consells de Cultura a les comarques de Girona, que va ser fundat l'any 1983 sota el nom de Consell Assessor de Cultura, el té Lloret de Mar. Al llarg d'aquesta dècada i mitja el consell ha passat per èpoques més dolces que d'altres però sempre ha estat un òrgan estrictament municipal, assessor i mitjancer. Les paraules de la regidora de Cultura, Lucía Echegoyen, expressen l'objectiu principal d'aquest consell: «Coordinar el fet cultural lloretenc.»

El consell està integrat per nou membres que es renoven bianualment per meitats. Cinc dels membres són elegits d'entre les mateixes associacions civico culturals (cada entitat té un vot) i dos membres són designats per l'Ajuntament. El càrrec de president recau en el regidor de Cultura i el de secretari en el mateix secretari de l'Àrea de Cultura. Una associació per tal que pugui tenir dret a vot dins aquest consell ha de reunir les condicions següents: que tingui els estatuts legalitzats, que faci més d'un any que funcioni, i que desenvolupi més d'una activitat anual. En l'actualitat el nombre d'associacions que reuneixen totes les condicions és de catorze (un nombre força migrat si tenim en compte que Lloret de Mar té al voltant de disset mil habitants) i, d'aquestes, les més dinàmiques

són precisament les més tradicionals (tres exemples molt concrets, l'«Obreria de Santa Cristina», l'«Obreria de Sant Elm» i «El Casal de l'Obrera»).

El consell es reuneix dues vegades l'any amb un ordre del dia predeterminat per l'ajuntament. Les reunions sempre segueixen una estructura molt similar: primer, donar compte de les activitats que s'han dut a terme en el darrer mig any i fer una valoració més exhaustiva d'alguna d'elles; segon, posar sobre la taula la proposta d'activitats per als propers sis mesos; tercer, suggeriments dels diferents representants i posada sobre la taula de les opinions que s'han recollit en el carrer; quart, obertura d'un torn de paraules en què els diferents representants poden introduir propostes. Per a la regidora de Cultura, Lucía Echegoyen, l'apartat de suggeriments és el més important per a l'operativitat del consell atès que es recullen els apunts i les crítiques que s'han escoltat al carrer, que permeten avaluar el funcionament del consell i implicar més als membres que hi intervenen. Lucía Echegoyen comenta alguns dels handicaps que té Lloret de Mar en matèria cultural com és l'escassa dinàmica associativa del municipi, l'enorme creixement demogràfic i urbanístic, hereu de la immigració, i els nous veïns temporals com són els turistes d'estiu i els residents de caps de setmana. El fort creixement urbanístic va provocar que es prioritzessin les infraestructures bàsiques abans que les culturals, i els turistes i la segona residència han augmentat el nombre de potencials espectadors de les activitats culturals però que difícilment s'impliquen tant en la seva gestió com en la seva promoció. De totes maneres en l'actualitat a Lloret de Mar hi ha en funcionament una Casa de Cultura, els baixos de la qual s'utilitzen com a sala d'exposicions, i hi ha el projecte de reconvertir l'edifici on hi havia hagut els sindicats en una sala polivalent, ludoteca, etcètera que comunicaria amb la casa de can Comadran que seria la seu del museu municipal.

Blanes

El Consell Municipal de Cultura de Blanes l'any que ve celebrarà la primera dècada d'existència continuant amb la línia de fomentar la cultura del diàleg i de la participació. Tot i que és un òrgan exclusivament municipal té un caràcter més obert i es planteja com un òrgan assessor mixt: de consulta, proposta, participació i debat que té com a objectiu principal la participació cultural.

La normativa d'aquest consell permet acollir pràcticament tothom ja que hi poden formar part un total de quaranta persones (entre representants municipals, representants d'entitats, de centres o de col·lectius). El consell està presidit per l'alcalde i està compost, en l'actualitat, per sis membres de la corporació (regidors o delegats per aquests i tots els grups polítics), vint-i-un representants de les associacions culturals legalment constituïdes a la ciutat (els estatuts marquen fins a un màxim de trenta representants), representants de les Associacions de Veïns (dos membres elegits a través de la mateixa coordinadora que hi ha de les Associacions de Veïns), i el col·lectiu d'artistes de la ciutat representat per quatre membres. Dos membres en representació de les entitats cíviques socioculturals, i dos en representació dels centres culturals (Centre catòlic i Esbarjo parroquial) que tenen infraestructura i programació pròpies.

Tot i que no podem oblidar que és un òrgan exclusivament municipal, sense cap tipus de personalitat jurídica, Josep Pujol, cap d'Àrea de Serveis Personals, diu que les entitats s'impliquen en el Consell Municipal de Cultura i que hi ha activitats que s'han fet realitat a partir de la proposta realitzada per diferents representants del consell municipal. Com es desprèn de la tipologia d'algunes d'aquestes activitats organitzades (Concurs de colles sardanistes

Actuació d'un esbart
dansaire a Blanes.

A. BLANES

AJ. BLANES

Josep Trias, regidor de Cultura de Blanes.

o Trobada d'esbarts), la cultura tradicional continua essent la gran protagonista del que s'entén per «cultura». Aquest fet es pot comprovar en qualsevol de les poblacions estudiades on les activitats que tenen més possibilitats d'èxit són les tradicionals, igual que les associacions que tenen més probabilitat de sobreviure són els esbarts (no podem oblidar que a Blanes hi ha per exemple l'emblemàtic Esbart Joaquim Ruyra), cobles, corals i obrieres que mantenen un públic fidel i als quals s'han afegit últimament les colles de grallers i geganters.

El Consell Municipal de Cultura també s'ha implicat en la futura construcció del teatre de la ciutat. Aquest nou equipament és, en l'actualitat, un tema prioritari en l'àmbit cultural i els membres del consell, juntament amb un comitè tècnic, van formar part del jurat que va designar l'avantprojecte d'aquesta infraestructura.

Llançà

El juliol de 1995 es va crear el Consell de Cultura de Llançà tal com havia proposat el partit que va guanyar les últimes municipals en la seva campanya electoral. L'Ajuntament s'havia fixat un mínim de deu persones i un màxim de quinze per poder tirar-lo endavant i per aquesta raó va convidar entitats i persones físiques que estaven involucrades, d'una forma o una altra, en la programació i gestió d'activitats culturals. D'aquella primera convocatòria van sortir els catorze membres que integren l'actual Consell de Cultura, tot i que el regidor de Cultura, Lluís Solà, recalca que aquest consell està obert a noves incorporacions.

El Consell de Cultura de Llançà no té cap estructura legal. És més, l'Ajuntament l'ha creat de forma experimental i la seva continuïtat, o no, dependrà dels resultats que obtingui. De moment els membres del consell es reuneixen bimensualment sota la convocatòria de l'Ajuntament per debatre les propostes que es presenten des de la mateixa corporació. El regidor de Cultura, Lluís Solà, és clar: «És més important que de 20 actes que es programin a l'any n'hi hagi 4 o 5 que siguin innovadors que no pas que hi hagi molta gent que s'involucri físicament en la realització d'una determinada activitat».

Llançà és el municipi demogràficament més petit que hem analitzat, ja que no arriba als quatre mil habitants, però en canvi té una important vitalitat associativa (una dotzena d'associacions i col·lectius desenvolupen activitats tant patrimonials, com lúdiques o culturals dins la seva programació) i un nombre notable d'activitats programades, a més d'un museu, el Museu de l'aquarel·la que, segons Solà, s'hauria de convertir en un dels símbols de Llançà, al voltant del qual es creés una atmosfera important per a la captació de nous visitants cap a la vila.

De moment, i després de dos anys d'experiència, el regidor de Cultura, Lluís Solà, és optimista pel que fa als resultats d'aquest consell, atès que del seu si han sortit diferents iniciatives que s'han fet realitat. Els resultats, sempre segons el regidor de Cultura, són més que positius: hi ha més gent que col·labora (la mostra floral per

Corpus va involucrar una vintena de col·laboradors), les exposicions s'estan potenciant, s'organitzarà una Fira de dibuix, pintura i escultura, i s'ha fet una mostra fotogràfica molt ambiciosa de totes les entitats i agrupacions fotogràfiques de les comarques de Girona. Ara bé, Solà, amb el to francament optimista que ha caracteritzat la xerrada, remarca que en cultura no sobre mai res, sempre hi manca alguna cosa, sempre hi ha més coses a fer.

El grup Dagoll Dagom a Lloret de Mar.

AMLLM

Ripoll

L'estructura més recent de Consell de Cultura és la que es va crear a Ripoll el juliol de 1996 sota el nom de Comissió de Cultura de Ripoll. Aquesta comissió, en paraules de la regidora de Cultura, Magda Caula, «es proposa copsar les inquietuds de tots els ripollesos en matèria cultural».

L'Ajuntament va fer l'any passat una convocatòria per estudiar la necessitat i la viabilitat d'una comissió d'aquestes característiques, a totes les entitats culturals (en un nombre de 45), esportives i persones físiques que d'una manera o una altra treballaven dins el món cultural. D'aquesta convocatòria van sortir una trentena de persones (majoritàriament en representació d'entitats) que són les que actualment formen part d'aquesta Comissió de Cultura que igual que hem vist en els exemples anteriors és essencialment assessora. La Comissió de Cultura de Ripoll, igualment com la de Llançà, de moment no té cap estructura legal, i manllevant les paraules de Caula, «és un grup de gent que es reuneix aproximadament cada dos mesos per a debatre i proposar temes culturals i parlar de coses interessants».

La convocatòria de reunió parteix del mateix Ajuntament que tramet prèviament a tots els membres l'ordre del dia per tal que assisteixin a la reunió les persones i els representants que realment estiguin interessats en els temes que es tractin. Això fa que, tot i que siguin una trentena els representants convocats, la mitjana d'assistència es mou al voltant d'unes quinze persones (incloses la regidora de Cultura i el regidor de Comunicació, Jordi Nunell). Magda Caula fa un balanç molt positiu d'aquest any de rotatge. Dins aquesta valoració positiva hi ha la realització de propostes concretes sortides de la comissió i que han tingut continuïtat, com són els jocs de rol, i que han permès que una nova entitat (dedicada específicament als jocs de rol) es constituís formalment.

Alhora els membres de la comissió estan convidats a participar en d'altres comissions més executives i gestores com la Comissió organitzadora de la celebració del XI centenari del comte Gifré i en la dels actes en homenatge a Gerbert d'Aurillac (el papa Silvestre II) que es programaran per a la fi d'aquest mil·lenni. Tot i la implicació de la Comissió de Cultura de Ripoll en activitats supralocals, evidentment allà on està més involucrada és en les activitats d'àmbit local. A tall d'exemple podem posar la festa d'«El 27 de maig» que homenatja els herois que van defensar la ciutat l'any 1839 durant la primera guerra carlina (que aquest any va coincidir amb la celebració del centenari de l'aixecament d'un monument d'aquesta commemoració) o l'organització de la setmana Pla.

Olot

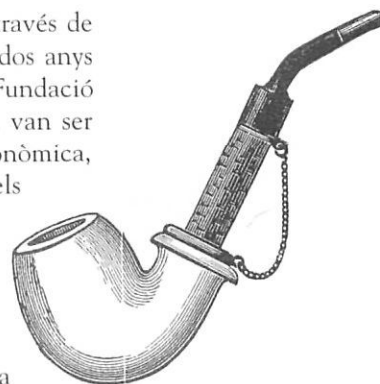
La proposta més agosarada és la que presenta l'Ajuntament d'Olot a través de l'IMPC (Institut Municipal de Promoció de la Ciutat) que es va crear fa dos anys coincidint amb el canvi de legislatura. L'IMPC està format per l'antiga Fundació Teatre Municipal i el Patronat d'Activitats Econòmiques i Turisme (que van ser dissoltes i absorbides per l'IMPC) i per les regidories de Dinamització econòmica, Comerç i fires, Turisme, Cultura i Participació ciutadana. Al contrari dels altres consells de què hem parlat, l'IMPC, que és un organisme autònom de caràcter administratiu de l'Ajuntament d'Olot, té personalitat jurídica pròpia i autonomia financera i funcional i està regit per una junta formada per tres regidors, els directors d'àrea, la gerent i els responsables d'equipaments.

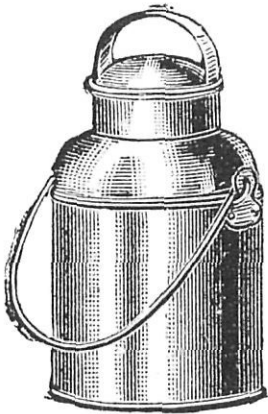
La consigna que esgrimeix l'IMPC és que l'administració local és una peça més de l'engranatge cultural, però no l'únic. L'IMPC recull tots aquells espais i

Actuació d'un esbart dansaire a Olot.

IMPC

projectes que esdevenen nuclis socialitzadors de la cultura, amb la voluntat de fer una política cultural de ciutat, sense (segons manifesta el Pla director de l'IMPC) monopolitzar ni municipalitzar la cultura. Des d'Olot intenten potenciar dues estratègies: la primera, vol recuperar i consolidar la implicació social en tots els àmbits i sectors de la cultura, i la segona, vol enfortir tots els equipaments, projectes i associacions existents. El Pla director que regeix l'IMPC marca uns objectius molt diversos que afecten tant la producció com les infraestructures: el foment de les manifestacions d'activitats culturals, artístiques i lúdiques; la gestió dels edificis culturals de la ciutat; la divulgació dels museus, biblioteques i arxius de la ciutat; la programació i producció teatral, cinematogràfica, musical i de dansa; l'organització de beques i premis; les edicions municipals; el foment de la participació ciutadana, i el suport a les entitats cíviques.

Una altra de les innovacions que introdueix l'IMPC és que uneix estretament l'àrea de Cultura i la de Participació ciutadana per tal d'interrelacionar el fet cultural amb tota la ciutat. Precisament la idea principal de l'àmbit de Cultura i Participació ciutadana és arribar a un pacte entre tots els agents que intervenen/poden intervenir en la vida cultural i associativa de la ciutat per al disseny del projecte cultural otolí. De fet el programa plantejat per l'IMPC és molt ambiciós i intenta arribar a un equilibri entre la realitat i les necessitats de futur de la ciutat. D'acord amb aquesta idea, el Pla director marca que tots els agents implicats en la producció i la gestió cultural són els que han d'acordar els projectes de futur per a la ciutat. Evidentment el primer pas cap a la realització d'aquest disseny és conèixer la realitat de la ciutat en matèria cultural. Per això Participació ciutadana elabora el mapa cultural de la ciutat d'Olot, on es recullen tots els equipaments i agents culturals que hi ha (o que hi estan relacionats) i on s'inclou un calendari amb els esdeveniments cíclics més significatius. Un cop totes les dades estiguin disponibles s'adjuntarà un document marc, que es trametrà a totes les entitats i persones interessades per tal que el revisin i el discuteixin internament. Al cap de pocs dies, se'ls convocarà a l'Assemblea pel Pacte Cultural, on, durant dos dies, es debatran tots els aspectes de la cultura de la ciutat. La finalitat és ben ambiciosa: elaborar un document pactat que actuï de «contracte» entre totes les parts implicades i que permeti organitzar la vida cultural de la ciutat en els propers anys.

A la pràctica, l'objectiu és la creació d'unes taules sectorials formades per components diversos que actuaran d'avaladors del Pacte en cada un dels àmbits que es proposin. Aquestes taules sectorials treballaran en projectes concrets i periòdicament aniran revisant el funcionament i avaluant el mètode i els resultats. Així veiem com Olot introdueix un nou concepte de la gestió cultural: el seguiment i l'avaluació com a eines de control i d'autocorrecció del projecte. Amb aquesta revisió periòdica, al final de l'actual legislatura, es presentarà tota la documentació per tal que el nou equip de govern, a la vista dels resultats, revalidi (o no) el Pacte.

De moment tan sols és un projecte i el futur s'encarregarà d'avaluar la resposta, ara bé ningú pot discutir que la d'Olot sigui la proposta cultural més engrescadora del moment des dels municipis petits i mitjans i que podria representar una alternativa als tradicionals consells municipals de cultura. Si el resultat fos positiu es podria començar a parlar d'un vertader diàleg social, amb un equilibri entre les diferents forces públiques i privades, amb la intervenció d'interlocutors econòmics i socials i amb la integració de la iniciativa privada i la pública. De totes maneres Olot té una posició privilegiada dins el món cultural. Amb més de vint-i-set mil habitants té un teixit associatiu molt important, acostumat a realitzar activitats sense el necessari vistiplau municipal, i fins i tot amb posicions crítiques a les iniciatives municipals. Tot i això no hem d'oblidar que gran part de l'activitat cultural encara està realitzada (programació i gestió d'equipaments) per l'ajuntament otolí o amb la seva col·laboració i que només en aquest any 1997 la corporació ha signat cinquanta convenis de col·laboració amb diferents entitats.

Dolors Grau i Ferrando
és historiadora.

